

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 332.2

Крисак А.І.

доктор економічних наук
Національного університету
водного господарства і природокористування

Крисак М.Ф.

юрист
ТОВ «Госпрозрахунковий центр науково-технічних послуг – плюс»

ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ІМПЕРАТИВИ ОНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

У статті обґрунтовано імплементацію системи регулювання земельних відносин у міжнародну парадигму сталого розвитку. Сформовано імперативи оновлення такої системи з урахуванням окремих Цілей сталого розвитку, затверджених Генеральною Асамблеєю ООН, що передбачають необхідність подолання бідності, голоду; використання альтернативних джерел енергії; впровадження інновацій та забезпечення інфраструктурою; створення стійких моделей споживання і виробництва; упередження змін клімату; формування систем інтегрованого управління природними ресурсами та збереження екосистем суші.

Ключові слова: сталий розвиток, землекористування, глобальні цілі, регулювання земельних відносин.

В статье обоснована имплементация системы регулирования земельных отношений в международную парадигму устойчивого развития. Сформированы императивы обновления такой системы с учетом отдельных Целей устойчивого развития, утвержденных Генеральной Ассамблеей ООН, которые предусматривают необходимость преодоления бедности, голода; использование альтернативных источников энергии; внедрение инноваций и обеспечение инфраструктурой; создание устойчивых моделей потребления и производства; предубеждение изменений климата; формирование систем интегрированного управления природными ресурсами и сохранения экосистем суши.

Ключевые слова: устойчивое развитие, землепользование, глобальные цели, регулирование земельных отношений.

The implementation of the system of land relations regulation into the international paradigm of the sustainable development is substantiated in the article. The imperatives of the renewal of such a system have been formed taking into account the separate objectives of sustainable development, approved by the General Assembly of the United Nations, which include: necessity to overcome poverty and hunger; usage of alternative energy sources; introduction of innovations and providing of infrastructure; creation of sustainable patterns of consumption and production; preventing of climate changes; formation of natural resources systems with the integrated management; conservation of land ecosystems.

Keywords: sustainable development, land usage, global objectives, land relations regulation.

Постановка проблеми. Тенденції переходу України до сталого розвитку зумовлюють потребу наукового обґрунтування теоретичних і при-

кладних основ регулювання земельних відносин з урахуванням екологічно збалансованого підходу до землекористування. На сучасному

етапі розвитку державотворення наша країна намагається створити цілісну програму соціально-еколого-економічного розвитку земельних відносин, завершити земельну реформу, вдосконалити та зміцнити відповідні механізми господарювання на землі, фінансово-бюджетну, кредитну та грошову системи для реалізації завдань земельної політики, створити соціальні умови для можливостей володіння та розпорядження землями, забезпечити сприйняття громадськістю екологічної політики у заходах щодо охорони та відтворення земель.

Необхідним є формування нової системи регулювання земельних відносин на основі сучасного науково обґрунтованого концепту їх розвитку, який враховуватиме зміни в адміністративно-територіальному устрої, наслідки децентралізації системи управління земельними ресурсами, урізноманітнення форм капіталізації земельних активів, пріоритети екологізації земельно-ресурсної сфери та розвиток ринку земель, що забезпечить формування інституціонального підґрунтя для вироблення стратегічних напрямів регулювання земельних відносин з метою формування моделі екологічно безпечного використання земель.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми вивчення земельних відносин наведено в наукових працях вітчизняних авторів, таких як А.П. Вервейко [1], В.М. Єрмоленко, В.І. Курило, Т.С. Кирилюк [2], А.Г. Мартин [3], М.А. Хвесик [4], А.М. Третяк [5], В.П. Галушко, Ю.Д. Білик, А.С. Даниленко [6].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Наголос у працях наведених вчених робиться на необхідності формування ринку земель, що залишає поза увагою цілу низку питань комплексного розв'язання соціальних, екологічних та економічних проблем економіко-екологічного регулювання земельних відносин на основі оновлених цілей сталого розвитку.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є формування цілей сталого розвитку як імперативів оновлення системи регулювання земельних відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток держави на засадах концепції сталого розвитку можливий за умов узгодженого вирішення соціальних, економічних та екологічних питань. Ігнорування хоча б одного з названих аспектів тягне за собою нівелювання досягнутих успіхів у інших галузях та поглиблення

невирішених проблем, що має місце і в сучасній Україні [7].

Економіко-екологічні відносини природокористування, притаманні збіглий в минуле командно-адміністративній системі, переплітаються з відносинами, що формуються, тому починає формуватися на власній основі нова ідеологія збалансованого природокористування та розвитку [8]. Як стверджує Т.Ю. Туниця [9], процес формування збалансованої системи природокористування в контексті проблем сталого розвитку повинен ґрунтуватися не тільки на загальновідомих у наукових колах принципах, але й на таких:

- принцип пріоритетності превентивних заходів з охорони природного життєвого довкілля та природних ресурсів;
- принцип обов'язкового своєчасного відтворення використаних природних ресурсів та умов природного життєвого довкілля;
- принцип раціонального екологічно та економічно збалансованого використання природних ресурсів та природного життєвого довкілля на тій чи іншій території або акваторії.

Приєднуючись до думок цих вчених, вважаємо, що земельні відносини також мають бути збалансованими, формуватися на основі упереджуваних принципів та відповідати імперативам сталого розвитку.

Слід відзначити, що І. Кант у своїй праці «Критика практичного розуму», присвяченій проблемам нормативної регуляції людської поведінки, віддавав перевагу не нормам, а імперативу. Імператив у його розумінні – це правило, що містить об'єктивний примус до вчинку певного виду. Всі імперативи він поділяв на дві групи, а саме гіпотетичні та категоричні. Під гіпотетичними він передбачав вимоги, яких варто дотримуватись як необхідних умов, щоб досягти поставлених цілей [10]. Тому імперативами оновлення системи регулювання земельних відносин повинні стати глобальні цілі сталого розвитку.

Незважаючи на вагому роль земельних ресурсів у забезпеченні сталого розвитку суспільства та економіки, вони не стали об'єктом уваги основних міжнародних форумів, які заклали фундаментальні засади переведення національних господарств на модель сталого розвитку. Інституціональною та методологічною передумовою формування моделі сталих земельних відносин виступають сімнадцять глобальних цілей сталого розвитку, прийня-

тих Генеральною Асамблеєю ООН на Саміті з прийняття цілей сталого розвитку 25 вересня 2015 року [11]. Більшість цілей безпосередньо пов'язана з використанням земельних ресурсів як територіального базису розширеного відтворення економічного потенціалу, основного засобу виробництва в сільському та лісовому господарстві, забезпечувального компонента в рекреаційній індустрії (рис. 1).

Розробка магістральних напрямів збалансованості земельних відносин має відбуватися з урахуванням особливостей використання, розпорядження, володіння, відтворення та охорони земельно-ресурсного потенціалу, а також глобальних цілей сталого розвитку, досягнення яких неможливе без інституціоналізації сучасних форм господарського освоєння земельної складової природного багатства.

Стратегічні імперативи формування конструкції регулювання земельних відносин з метою забезпечення їх збалансованості мають відштовхуватися від необхідності досягнення Цілей сталого розвитку, що полягає в подоланні бідності в усіх її формах та усюди. Земельні ресурси, які належать громадам або ж є безгоспними, мають відчужуватися в інтересах широких мас населення, а особливо депресивних територій. В умовах українських реалій це має йти всупереч тенденціям надмірної концентрації земельних ресурсів через агрохолдингізацію сільськогосподарського виробництва. Також забезпеченість земельними ресурсами має стати іманентною складовою сільського укладу життя, побудованого на основі уникнення проявів безземелля сільських мешканців. Наявне інституціональне обмеження на вільний

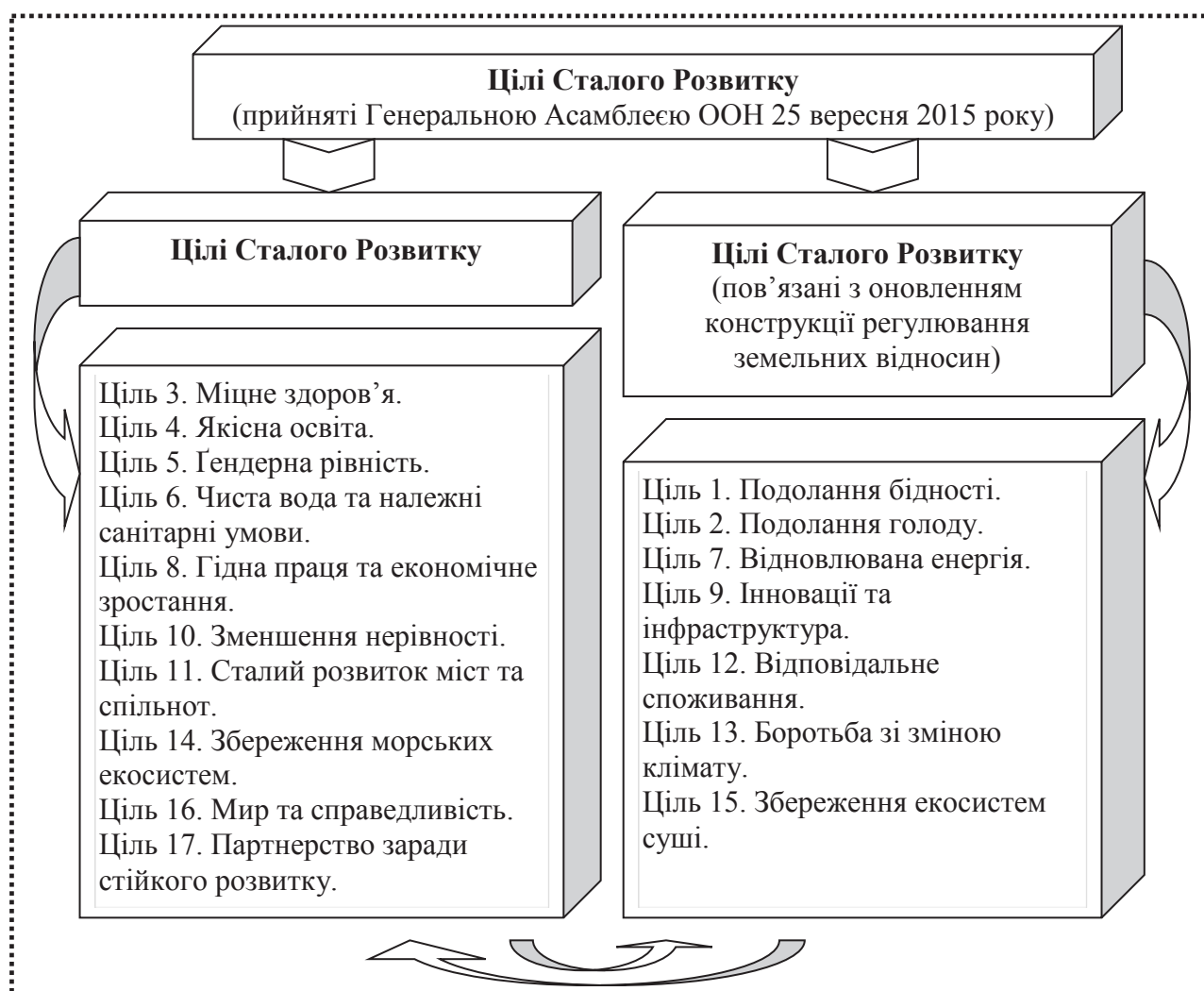

Рис. 1. Диференціація оновлених Цілей сталого розвитку, що пов'язані зі здійсненням регулювання земельних відносин

Джерело: складено автором

обіг сільськогосподарських земель має бути використаним задля формування запобіжного інструментарію, який упереджуватиме прояви відчуження землі у малозабезпечених землекористувачів. Позитивний вплив земельних ресурсів на подолання бідності стане перманентним за умов їх розширеного відтворення через вжиття комплексу природоохоронних заходів, оскільки за таких умов землі не будуть виснажуватись і втрачати здатність до самовідтворення найбільш родючого шару ґрунту.

З метою сталого розвитку, яка передбачає подолання бідності в усіх її формах та усюди, безпосередньо пов'язана Ціль подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства. Вона має забезпечувати якнайбільш ефективне використання земельних ресурсів з метою отримання високих врожаїв, зокрема виробництва органічної продукції, а також формування ресурсної бази для розвитку тваринництва, оскільки лише за таких умов забезпечуватиметься комплексність ведення сільськогосподарського виробництва і будуть дотримані принципи невиснажливого та екологічно безпечного землекористування. Сталий розвиток сільського господарства буде можливий лише на основі перманентного вжиття агротехнічних, агрохімічних та агролісомеліоративних заходів, які дадуть змогу вчасно відновлювати природну родючість сільськогосподарських угідь і своєчасно уникати втрат агросистемами здатності до самовідтворення.

Раціоналізація землекористування та вдосконалення регулювання збалансованих земельних відносин в контексті забезпечення використання земельно-ресурсного потенціалу значною мірою кореспондуються з Ціллю сталого розвитку, яка передбачає забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх. Її реалізація безпосередньо пов'язана з генерацією земельними ресурсами джерел отримання різного роду енергії. Такі джерела пов'язані з розвитком рослинницької галузі, що передбачає утворення значних обсягів відходів сільськогосподарського виробництва, які є надійними джерелами отримання енергії з відновних джерел і стимулюються Європейським Союзом через прийняття нових енергетичних індикаторів. Натомість необхідною передумовою раціонального використання земельних ресурсів для забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких

і сучасних джерел енергії для всіх є забезпечення прийняттого рівня енергетичної спрямованості сільськогосподарського виробництва, а саме вирощування культур, які виступають сировиною для виробництва біодизелю та біоетанолу, зокрема ріпаку та кукурудзи. Надмірна енергетична спрямованість створить значні ризики для виробництва сільськогосподарської продукції, від обсягів якої залежить продовольча безпека держави.

З реалізацією цієї Цілі пов'язане також використання геотермальної енергії землі, а використання малопродуктивних земель як територіального базису для розміщення сонячних та вітрових електростанцій в умовах зростання цін на енергетичні носії зменшить соціальну напругу серед населення, хоча інфраструктура розвитку альтернативних джерел енергії може мати негативний вплив на навколишнє природне середовище, наприклад вібрації та перевищення рівня шуму від вітряків. Тому виникатиме питання досягнення певного рівня збалансованості соціально-економічної доцільності та екологічних пріоритетів забезпечення всіх сучасними джерелами енергії.

Розвиток земель населених пунктів, а особливо в сільській місцевості, віддзеркалює Ціль сталого розвитку, що охоплює побудову стійкої інфраструктури, поширення всеохоплюючої та сталої індустріалізації та пришвидшення інновацій. Саме поширення інвестиційно-інноваційних проектів є запорукою збільшення рівня ефективності використання земельних ресурсів та запровадження екологічних технологій у виробничі процеси промисловості, сільсько-лісового чи рибного господарства. Збалансований розвиток земельних відносин буде пов'язаний зі здійсненням послідовного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, із забезпеченням їх загальнодоступності, інтеграцією в традиційні сектори економіки та суспільного життя, інформатизацією діяльності органів влади та самоврядування, формуванням засад електронного врядування. Доступність до інтернет-мереж широких мас населення забезпечить застосування альтернативних інструментів фінансово-кредитного механізму регулювання земельних відносин з метою екологічно безпечного використання земельних ресурсів.

Важливою для забезпечення збалансованості земельних відносин є реалізація Цілі сталого розвитку, пов'язаної із забезпеченням переходу

до раціональних моделей споживання й виробництва. Перш за все йдеться про недопущення надмірної хімізації сільськогосподарських угідь з метою уникнення прецедентів отримання екологічно небезпечної продукції. Необхідною передумовою досягнення Цілі є всебічна підтримка органічного землеробства, що дасть можливість поступово послабити негативний вплив застосування на значних територіях надмірних обсягів препаратів захисту рослин та мінеральних добрив. Розширення ареалу органічного землеробства через певний часовий проміжок сприятиме покращенню екологічного стану сільськогосподарських угідь і зменшенню негативного впливу на водні об'єкти, які наближені до місць здійснення сільськогосподарського виробництва. Формування раціональних моделей виробництва та споживання також має передбачати звуження територіального базису розміщення екологічно небезпечних відходів, наявність яких послаблює асиміляційний потенціал територій та згортає ареал продуктивної господарської діяльності.

Збалансований розвиток земельних відносин нерозривно пов'язаний також з досягненням Цілі сталого розвитку, яка стосується вжиття термінових заходів з боротьби зі зміною клімату та її наслідками. Вона передбачає збільшення площі земель, вкритих рослинністю, та водно-болотних угідь, що сприятиме збільшенню обсягів емісії кисню та даватиме можливість збільшити об'єми поглинання вуглекислого газу. Розширення площі земель, вкритих рослинністю, також підвищить ефективність надання екосистемних послуг як агроландшафтами, так і лісоландшафтами. Також це упереджуватиме прояви глобального потепління. З огляду на сказане в стратегію регулювання земельних відносин як на загальнодержавному, так і на регіональному та локальному рівнях мають бути закладені імперативи щодо стимулювання процесів збільшення площі земель, вкритих рослинністю.

Натомість це сприятиме зменшенню питомої ваги площ, які перманентно або ж періодично піддаються оранці. Отже, це безпосередньо вплине на структурні зрушення як в аграрному секторі, так і в інших сегментах природно-ресурсного сектору національного господарства загалом. Період підвищення капіталізації великих агропромислових об'єднань шляхом розширення площі посівів експортно орієнтованих культур сформував передумови виник-

нення суперечності між пріоритетами розвитку сільськогосподарського виробництва та метою сталого розвитку, яка передбачає вжиття термінових заходів з боротьби зі зміною клімату та її наслідками. Досягнення названої мети безпосередньо пов'язане з активізацією процесів заліснення малопродуктивних земель та розширенням площі захисних лісосмуг, а також збільшенням площі пасовищ та сіножатей, що, зрештою, зменшить рівень розорювання території та упередить тенденції зміни клімату в бік глобального потепління через зменшення викидів парникових газів в атмосферне повітря.

Формування сучасного механізму регулювання земельних відносин на засадах сталості має бути скориговане згідно з Ціллю, яка передбачає захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональному лісокористуванню, боротьбі з опустелюванням, припиненню та поверненню назад (розвертанню) процесу деградації земель, а також зупиненню процесу втрати біорізноманіття. З огляду на багатокомпонентність Цілі регулювання земельних відносин на засадах сталості має враховувати ресурсні та організаційні складові використання кожного окремо взятого компонента, отже, реалізацію Цілі загалом.

Виходячи з потреби захисту та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, вважаємо, що необхідно забезпечувати апроксимацію пріоритетів господарського використання земельних ресурсів до пріоритетів зміцнення екосистем того чи іншого ареалу, а саме сільської та міської території. При цьому коригування пріоритетів господарського використання земель в контексті захисту та відновлення екосистем суші має враховуватись під час інституціоналізації механізмів стимулювання відтворення, відновлення та охорони складових земельно-ресурсного потенціалу як на загальнодержавному, так і на регіональному та місцевому рівнях, а також на рівні суб'єкта господарювання.

Великого значення набуває проблема уникнення рецидивів минулого (часи командно-адміністративної економіки), коли максимальною мірою відбувалося залучення земельної складової національного багатства у відтворювальний процес. Це викликало ланцюг екологічно деструктивних процесів, таких як надмірне осушення земель гумідних зон, окислення та засолення ґрунтів в зоні ризикового землеробства, посилення процесів ерозії та дефляції ґрунтів.

Необхідною передумовою забезпечення належного захисту та відновлення екосистем суші є формування принципово нового формату аграрного виробництва, де залучення земель у господарський обіг супроводжується комплексом агрохімічних, агроекологічних та агротехнічних поліпшень, спрямованих на забезпечення науково обґрунтованої пропорційності та збалансованості структури сільськогосподарських угідь.

Забезпечення регулювання земельних відносин на засадах сталості в умовах необхідності забезпечення раціонального лісокористування пов'язується зі впровадженням механізмів стимулювання розширення площі земель лісогосподарського призначення. Йдеться як про заліснення малопродуктивних та рекультивованих сільськогосподарських угідь, так і про розширення масштабів відтворення лісів через посадку лісових культур, а також природне поновлення. Нині має місце така антиномія щодо лісовідновлення та розширення земель лісогосподарського призначення: власники сільськогосподарських угідь, які піддалися природній ренатуралізації та фактично перетворились на лісовкриті площі, не мають можливості швидко змінити цільове призначення земель і отримати статус постійних лісокористувачів для здійснення лісогосподарської та лісоохоронної діяльності, отримувати бюджетне фінансування на лісовідновлення, як це передбачене чинними нормативно-правовими актами, які регулюють процес ведення лісового господарства.

Багаторічне екологічно деструктивне та природоруйнівне землекористування, яке мало місце на значних територіях, призвело до виникнення прецедентів опустелювання, деградації земель та розширення площі втрати біорізноманіття. Інституціональною передумовою усунення перерахованих проявів екологічної деградації є впровадження такої системи регулювання земельних відносин, яка сприятиме локалізації проявів опустелювання, деградації агроландшафтів та втрати біорізноманіття. У короткостроковій перспективі цього найбільшою мірою вдасться досягнути шляхом імплементації положення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом щодо розширення площі земель природно-заповідного фонду. Для мінімізації втрат окремих категорій природокористувачів у зв'язку з переведенням частини використовуваних ними площ земель у статус природоохоронних варто інституціо-

налізувати апробовані європейською практикою форми господарювання на кшталт "Natura 2000". Також монтування передового досвіду у вітчизняну практику та отримання позитивних зрушень по землях лісогосподарського призначення можна досягти за умови, коли в перелік завдань Державної цільової програми «Ліси України» на наступні періоди будуть внесені підтримка, збереження, відновлення та збільшення біорізноманіття лісів, що корелює з резолюцією «Збереження й збільшення біорізноманіття лісів у Європі», яку підписала Україна.

З огляду на необхідність швидкої імплементації Цілей сталого розвитку в національну екологічну політику та секторальні політики раціонального природокористування формування сучасного формату регулювання земельних відносин на засадах сталості має передбачати диверсифікацію інструментів регуляторного впливу на окремі категорії природокористувачів. Диверсифікація інструментів регуляторного впливу на землевласників та землекористувачів має відштовхуватися від необхідності введення в спектр інституціоналізованих регуляторів інструментів та важелів, які вже тривалий час регламентуються міжнародними природоохоронними конвенціями та директивами Європейського Союзу.

Інституціональне підґрунтя формування системи регулювання земельних відносин на засадах сталості в Україні вже частково сформоване, оскільки Україна уклала Угоду про асоціацію з Європейським Союзом. З урахуванням необхідності документальної та реальної імплементації положень Угоди, які стосуються питань забезпечення сталого розвитку, зокрема у сфері земельних відносин, необхідно у короткостроковій перспективі внести суттєві зміни в базові нормативно-правові акти, які регулюють сферу землекористування, а також прийняти комплекс підзаконних актів, які визначають технологію поширення у вітчизняній практиці кращих зразків сталого використання земельних ресурсів, апробованих у передових країнах.

Зауважимо, що названі цілі не є вичерпними для оновлення системи регулювання земельних відносин і залежно від актуальності завдань, які постають перед суспільством, можуть уточнюватися. Це стосується, наприклад, Цілі 11 (сталий розвиток міст та спільнот як створення стійких агломерацій зі зменшенням рівня забрудненості довкілля) або ж Цілі 17 (партнерство заради стійкого розвитку як

реалізація міжнародного співробітництва та державно-приватного партнерства у сфері природокористування).

Висновки. Таким чином, у статті сформовано імперативи оновлення системи регулювання земельних відносин на основі умонтування окремих Цілей сталого розвитку, затверджених ООН (Цілей 1, 2, 7, 9, 12, 13, 15), в національну земельну політику, що передбачають структурування земельних відносин та ув'язку пріоритетів раціоналізації землекористування з необхідністю подолання бідності (наприклад, дотриманням принципу "to be small is beautiful" як пріоритету розвитку фермерства), голоду; використанням альтернативних джерел енергії (заохоченням та преміюванням землекористувачів за розвиток альтернативної енергетики); впровадженням інновацій та забезпеченням інфраструктурою, а особливо в сільській місцевості; створенням стійких моделей споживання і виробництва; упередженням змін клімату; формуванням систем інтегрованого управління природними ресурсами та збереженням екосистем суші. Цілі в подальших дослідженнях повинні лягти в основу концепції регулювання земельних відносин на засадах сталого розвитку.

Бібліографічний список:

1. Вервейко А.П. Земельні відносини на сучасному етапі ринку землі. Трансформація земельних відносин до ринкових умов господарювання: матеріали Других регіональних річних зборів Північно-Східного відділення Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників (5 лютого 2009 року). Харків: ХНТУСГ, 2009. С. 47–53.
2. Єрмоленко В.М., Курило В.І., Кирилюк Т.С. Правове забезпечення охорони та раціонального використання земельних ресурсів: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Магістр; XXI ст., 2007. 248 с.
3. Мартин А.Г. Регулювання ринку земель в Україні: наук. моногр. Київ: Аграр Медіа Груп, 2011. 252 с.
4. Системні аспекти капіталізації природних ресурсів / за наук. ред. М.А. Хвесика. Київ: ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. 72 с.
5. Третяк А.М. Земельний капітал: теоретико-методологічні основи формування та функціонування: монографія. Львів: СПОЛОМ, 2011. 520 с.
6. Галушко В.П., Білик Ю.Д., Даниленко А.С. та ін. Формування ринку землі в Україні / за ред. А.С. Даниленка, Ю.Д. Білика. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ: Урожай, 2006. 280 с.
7. Цілі розвитку тисячоліття. Україна. 2013: національна доповідь. URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/2013_table/1807_recomendation.pdf.
8. Інституціональні засади та інструментарії збалансованого природокористування / за ред. С.К. Харічкова. Одеса: ІПРЕЕД. 2010. 484 с.
9. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст. Київ: Знання. 2006. 300 с.
10. Kant I. Kritik der reinen Vernunft // Kants Gesammelte Schriften. Berlin. 1904. B.3. S. (B) 309.
11. Цілі сталого розвитку: Україна. 2017: національна доповідь. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.

References:

1. Vervejko A.P. (2009), "Land relations on a modern stage of a land market", Transformation of land relations according to the market conditions of management. Materials of second regional annual gathering of South Eastern department of Ukrainian congress of scientist, economists, and agrarians, pp. 47–53.
2. Yermolenko V.M., Kurylko V.I. and Kyryliuk T.S. (2007), Pravove zabezpechennia ohorony ta racionalnogo vykorystannia zemelnykh resursiv: navchalnyy posibnyk dlia studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv [Legal enforcement of land resources protection and rational usage: students book for a high school], Mahistr XXI century, Kyiv, Ukraine.
3. Martyn A.H. (2011), Rehuliuвання rynku zemel v Ukrayini [Land market regulation in Ukraine], Agrar Media Group, Kyiv, Ukraine.
4. Khvesyk M.A. (2013), Systemni aspekty kapitalizaciyi pryrodnykh resursiv [System aspects of land resources capitalization], Institute of land usage economics and sustainable development of National academy of sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
5. Tretiak A.M. (2011) Zemelnyi kapital: teoretyko-metodychni oshovy formyvannia ta funkcionuvannia [Land capital: theoretical and methodological basics of formation and functioning], Spolom, Lviv, Ukraine.
6. Halushko V.P., Bilyk Yu.D., Danylenko A.S. and others (2006), Formuvannia rynku zemli v Ukrayini [Formation of the land market in Ukraine], Uroжай, Kyiv, Ukraine.
7. National institute of strategical researches (2013), "National report "Objectives of the development of the millennium. Ukraine. 2013"", available at: http://www.niss.gov.ua/public/File/2013_table/1807_recomendation.pdf.
8. Harichkov S.K. (2010), Instytucionalni zasady ta instrumentariyi zbalansovanoho pryrodokoryst-

- tuvannia [Institutional basics and instruments of a balanced land usage], IPREED, Odessa, Ukraine.
9. Tunyca T.Yu. (2006), Zbalansovane prorodokorystuvannia i mijnarodnyi kontekst [Balanced natural usage and international context], Znannia, Kyiv, Ukraine.
10. Kant I. Kritik der reinen Vernunft. // Kants Gesammelte Schriften. Berlin. 1904. B.3. S. (B) 309.
11. United Nations Ukraine (2017), "National report 2017 "Objectives of sustainable development: Ukraine", available at: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.

Kryszak A.I.

Doctor of Economic Sciences,
National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

Kryszak M.F.

Lawyer,
TOV "Self-Supported Centre for Scientific and Technical Services – Plus", Lutsk

OBJECTIVES OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT AS IMPERATIVES REQUIRED FOR THE RENOVATION OF THE SYSTEM OF LAND RELATIONS REGULATION

This article substantiates the implementation of the system of land relations regulation into the international paradigm of the sustainable development. The imperatives of the renewal of such a system have been formed taking into account the separate objectives of sustainable development, approved by the General Assembly of the United Nations in September 25, 2015 (in particular objectives – 1, 2, 7, 9, 12, 13, 15), into the national land policy, which include: structuring of land resources and relation of land usage rationalization priorities. In particular, it is considered that the objective 1 includes the necessity to overcome poverty (for instance, observation of principle "to be small is beautiful" – as a priority of a farming development). The objective 2 – the necessity to overcome hunger via the achievement of a food safety by the most efficient use of land resources, improvement of nutrition, promotion of the sustainable development of agriculture. The objective 7 – usage of alternative sources of energy – would be achieved through the encouragement and provision of material bonuses for landowners who develop alternative energy systems. The objective 9 – implementation of innovations and provision of infrastructure would be realized thanks to the implementation of ecological technologies especially in the rural area, informatization of state and local power institutions, and self-organization and formation of electronic management basics. The objective 12 – the creation of sustainable models of consumption and production via not allowing the excessive chemicalization of agrarian lands and reduction of the land pollution. The objective 13 – prevention of climate changes – would be achieved by the expansion of lands area, which is covered by vegetation. Formation of systems of integrated management of natural resources and preservation of earth ecosystems are bounded to the implementation of the objective 15, which would be based on the avoidance of environmentally destructive processes and would facilitate the strengthening of ecosystems. These objectives should form a core of the concept of land relations regulation based on the principles of sustainable development.